

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.14.3.2023

Pan
Miroslaw Markowski
Dyrektor Kampinoskiego Parku Narodowego
ul. Kazimierza Tetmajera 38
05-080 Izabelin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/062 – Zarządzanie ochroną przyrody w parkach narodowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kampinoski Park Narodowy (dalej: Park lub KPN), ul. Kazimierza Tetmajera 38, 05-080 Izabelin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosław Markowski, Dyrektor Parku w całym okresie objętym kontrolą (dalej: Dyrektor lub Dyrektor Parku).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami.2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami.3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 do czasu zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	Monika Górniak-Napora, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/92/2023 z 5 września 2023 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-3)</p>

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2023 (do 19 października) KPN prawidłowo realizował zadania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami. Struktura organizacyjna KPN była dostosowana do celów i zadań ochrony przyrody Parku i zarządzania jej zasobami. Zadania te zostały uwzględnione w uregulowaniach wewnętrznych i zakresach czynności pracowników, a ich kwalifikacje odpowiadały wymaganiom, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na stanowiskach w Służbach Parków Narodowych.

KPN już w lipcu 2012 roku wywiązał się z obowiązku przedłożenia ministrowi właściwemu do spraw środowiska projektu planu ochrony Parku oraz dokonał jego uzupełnień / korekt w zakresie przez niego wskazanym. W związku z brakiem planu ochrony, Dyrektor KPN corocznie (w latach 2019-2022) sporządzał projekty zadań ochronnych, które przekazywał właściwemu ministrowi w terminach umożliwiających zachowanie ciągłości prowadzenia działań ochronnych. Projekty tych zadań przygotowywane były przez KPN nie zawsze w sposób rzetelny, gdyż wskazano w nich zadania nie będące zabiegami ochrony czynnej w ekosystemach Parku. Zadania ochronne były wykonywane głównie poprzez ich zlecenie podmiotom zewnętrznym. Skuteczność podejmowanych działań dotyczących ochrony przyrody była właściwie monitorowana. W wymaganym terminie Dyrektor Parku nie przekazał Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska oceny realizacji ochrony obszaru Natura 2000 *Puszcza Kampinoska*, zawierającej informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także wyniki monitorowania i nadzoru tych działań w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor współpracował z Radą Naukową Parku. Wydał również zarządzenia w sprawach istotnych dla funkcjonowania Parku, w szczególności określające sposoby udostępniania jego obszarów i infrastruktury turystycznej. Straż Parku właściwie wywiązywała się ze swoich zadań w zakresie ścigania wykroczeń dotyczących ochrony przyrody.

Postępowania o udzielenie zamówień publicznych były realizowane prawidłowo i rzetelnie. W Parku prowadzono szereg działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami

Opis stanu faktycznego

Kampinoski Park Narodowy położony jest w województwach mazowieckim i łódzkim. Został utworzony 16 stycznia 1959 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1959 r. w sprawie utworzenia Kampinoskiego Parku Narodowego⁴.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. U. Nr 17, poz. 91, ze zm. Obecnie granice Parku zostały opisane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 września 1997 r. w sprawie Kampinoskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 132, poz. 876), (dalej: rozporządzenie w sprawie KPN).

Obejmuje tereny Puszczy Kampinoskiej w pradolinie Wisły, w zachodniej części Kotliny Warszawskiej. Powierzchnia Parku wynosi 38 544,33 ha, z czego 72,40 ha zajmuje Ośrodek Hodowli Żubrów imienia prezydenta RP Ignacego Mościckiego w Smardzewicach k. Tomaszowa Mazowieckiego w województwie łódzkim. Ochroną ścisłą objętych jest 12% powierzchni Parku, 72,5% podlega ochronie czynnej, a 15,5% ochronie krajobrazowej. Grunty Skarbu Państwa będące w użytkowaniu wieczystym Parku stanowią 85,8%, grunty prywatne – 10,4%, pozostałe grunty (w tym: będące własnością Parku, grunty Skarbu Państwa w innym zarządzie oraz pozostałe grunty⁵) łącznie 3,8%.

W strukturze użytkowania gruntów Parku dominują lasy (74,1% powierzchni KPN), użytki rolne (21%) oraz nieużytki (2,9%). W okresie objętym kontrolą obszar Parku nie został powiększony, jak również nie zostały z niego wyłączone żadne obszary.

(akta kontroli str. 5)

2. Stosownie do art. 8f ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁶ (dalej: uoop), minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia, nadał Parkowi statut określający jego organizację wewnętrzną, tryb działania jego organu oraz sposób udzielania pełnomocnictw⁷. Struktura organizacyjna, podział zadań oraz tryb pracy KPN zostały również określone w regulaminie organizacyjnym stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 15/2018 Dyrektora Kampinoskiego Parku Narodowego z dnia 28 czerwca 2018 r.⁸

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym:

- zadania ochronne wykonywane były przez 35 osób, tj.: specjalistyczne służby terenowe w obrębach i obwodach ochronnych (łącznie 25 osób), a także pracowników Zespołu ds. Ochrony Przyrody (cztery osoby), Gospodarstwa Szkółkarskiego (trzy osoby), Ośrodka Hodowli Żubrów im. Prezydenta Ignacego Mościckiego w Smardzewicach (trzy osoby);
- działalność naukową oraz udostępnianie Parku dla badań naukowych, dydaktyki, turystyki, sportu i rekreacji, twórczości kulturalnej wykonywało łącznie 23 pracowników zatrudnionych na pełny etat oraz jedna osoba zatrudniona w wymiarze 1/2 etatu. Ww. wymienieni pracownicy zatrudnieni byli w: Zespole ds. Nauki i Monitoringu Przyrody (osiem osób), Zespole ds. Komunikacji Społecznej i Wydawnictw (trzy osoby), Zespole ds. Udostępniania Parku i Współpracy Międzynarodowej (trzy osoby), Centrum Edukacji w Izabelinie (trzy osoby), Ośrodku Dydaktyczno-Muzealnym im. Jadwigi i Romana Kobendzów w Granicy (trzy osoby oraz jedna w wymiarze 1/2 etatu), a także w Ośrodku Hodowli Żubrów im. Prezydenta Ignacego Mościckiego w Smardzewicach (trzy osoby);
- zadania w zakresie zamówień publicznych realizowane były przez jednego pracownika zatrudnionego w wymiarze 1/2 etatu na stanowisku Pełnomocnika Dyrektora ds. Zamówień Publicznych.

Obowiązki powierzone ww. osobom znajdowały odzwierciedlenie w ich zakresach czynności. Struktura organizacyjna określona w ww. regulaminie organizacyjnym przedstawiała faktyczną strukturę zatrudnienia w Parku i była zgodna z jego statutem.

(akta kontroli str. 6, 80-121)

3. W okresie objętym kontrolą wszyscy pracownicy Parku zatrudnieni w Służbie Parku spełniali wymagania kwalifikacyjne, o których mowa w załączniku nr 1 do

⁵ W tym m.in.: grunty gminne, drogi powiatowe i gminne, cmentarze, parafie, stowarzyszenia.

⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 1336, ze zm.

⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Kampinoskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Izabelinie (Dz. U. poz. 306).

⁸ Regulamin organizacyjny dostępny pod adresem: <https://bip.kampinoski-pn.gov.pl/index.php/do-cignicia/func-startdown/950/> (dostęp w dniu 13 września 2023 r.).

rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Narodowych⁹ (dalej: rozporządzenie w sprawie stanowisk w parkach).

Stosownie do art. 103 ust. 1 uoop, pracownicy Parku realizujący zadania związane z ochroną przyrody, badaniami naukowymi, działalnością edukacyjną, ochroną mienia Parku oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody byli zatrudnieni w Służbie Parku.

(akta kontroli str. 122-129)

W okresie objętym kontrolą w Parku zatrudnionych zostało łącznie 33 pracowników, w tym:

- siedmiu podleśniczych,
- sześciu specjalistów ds. ochrony przyrody,
- po trzech pracowników gospodarczych i szkółkarzy,
- po dwóch referentów ds. administracyjnych, ds. budowlanych i leśniczych,
- po jednym pracowniku na stanowisku specjalisty ds. edukacji, ds. BHP, ds. ochrony ppoż., młodszego księgowego, księgowego, głównego księgowego, konserwatora rzemieślnika, sprzętaczki.

W przypadku pracowników Służby Parku spełniali oni wymagania określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie stanowisk w parkach, a w przypadku pracowników zatrudnionych na stanowiskach pomocniczych oraz robotniczych i obsługi – w załączniku nr 2 do Ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla pracowników parków narodowych z dnia 13 lutego 2013 r.¹⁰

W przypadku czterech z ww. stanowisk pracy w Parku (specjalisty ds. ochrony przyrody zatrudnionego w dniu 21 marca 2023 r. oraz trzech szkółkarzy, zatrudnionych w dniach: 15 marca 2021 r., 1 kwietnia 2022 r. oraz 15 marca 2023 r.) zostały one obsadzone bez uprzedniego przeprowadzenia naboru na te stanowiska. Dyrektor Parku odnośnie zatrudnienia specjalisty ds. ochrony przyrody wyjaśnił: *Pracownicy tego zespołu zajmują się bardzo skomplikowaną i jednocześnie niezmiernie ważną dla ochrony przyrody materią (...). Powyższe względy skłoniły dyrektora do podjęcia decyzji o zatrudnieniu pani J.M. (długoletniego pracownika w/w zespołu) w okresie kwiecień – grudzień 2019 r. celem wprowadzenia i przeszkolenia nowego pracownika – J.Ż. W związku z ciągłymi zwolnieniami chorobowymi pana J.Ż. oraz koniecznością rozliczeń z instytucjami finansującymi wykupy gruntów ponownie pojawiła się konieczność zatrudnienia pani J.M. (...). Od 1 maja 2022 r. zatrudniono w zespole wykupów A.J. (przesunięcie z zespołu ds. udostępniania i współpracy międzynarodowej za zgodą pracownika). Pani J.M. do końca roku wprowadzała nowego pracownika w zagadnienia wykupu gruntów, po czym z dniem 31 grudnia 2022 rozwiązano z nią umowę o pracę.*

Odnośnie zatrudnienia szkółkarzy Dyrektor wskazał m.in., że rynek pracy w bliskim sąsiedztwie metropolii warszawskiej jest wydrenowany z siły roboczej. Kierownik szkoły informowała o potrzebach w zakresie sezonowego zatrudnienia do prac polowych oraz przedstawiała ewentualnych kandydatów. W związku z sezonowym charakterem zatrudnienia, pilnymi potrzebami i wyżej podanymi utrudnieniami taki proces naboru w naszej opinii był uzasadniony.

(akta kontroli str. 130-144, 940-941)

NIK nie neguje kwalifikacji zatrudnionych pracowników, jednak zwraca uwagę, że nabór kandydatów na wolne stanowiska pracy powinien mieć otwarty i konkurencyjny charakter, zapewniający wszystkim potencjalnym zainteresowanym równy dostęp do

⁹ Dz. U. Nr 89, poz. 753.

¹⁰ Wpisany do rejestru ponadzakładowych układów zbiorowych pracy pod nr CLXXI w dniu 2 kwietnia 2013 r.

wolnych stanowisk pracy, a pracodawcy wybór najlepszej oferty gwarantującej realizację celów wyznaczonych dla określonego stanowiska. NIK wskazuje również, że na stronie internetowej Parku zawarto informacje dotyczące zasad naboru do pracy w KPN, wskazując, że *Informacje o naborze i warunkach umieszczane są w BIP*¹¹.

W latach 2019-2023 (do 5 sierpnia) pracownicy Parku wzięli udział w łącznie 125 spotkaniach podnoszących kwalifikacje zawodowe, zarówno bezpłatnych, jak również finansowanych ze środków Parku lub ze środków zewnętrznych. Były to m.in. konferencje, sesje naukowe, seminaria oraz warsztaty i szkolenia. Spośród nich, 67 obejmowało zagadnienia związane z ochroną przyrody¹². W 44 konferencjach, sesjach naukowych, sympozjach¹³ dotyczących m.in. procesów zamierania drzew, aktywnych metod ochrony przyrody, ochrony obszarów wodno-błotnych, edukacji przyrodniczej, realizacji projektów finansowanych ze środków europejskich, zwalczania inwazyjnych gatunków roślin, wzięło udział łącznie 46 pracowników Parku, tj.: w 2019 r. – 22 osób, w 2021 r. – siedem, w kolejnych latach 19 i osiem. Łącznie ze środków własnych Parku na ten cel wydatkowano 7644,30 zł, tj.: 2909,30 zł w 2019 r., 60 zł w 2021 r., w kolejnych latach odpowiednio 2830 zł i 1845 zł.

W 23 warsztatach, kursach i szkoleniach¹⁴ dotyczących m.in. edukacji ekologicznej, zarządzania ruchem turystycznym, projektów finansowanych ze środków unijnych, roli pasożytów¹⁵, metodyki inwentaryzacji na potrzeby sporządzania planów ochrony obszarów Natura 2000, uczestniczyło łącznie 23 pracowników Parku, tj.: 13 osób w 2019 r., dwie w 2020 r., w kolejnych latach odpowiednio trzy, 25 i 29 osób. Park wydatkował łącznie 6288,27 zł, w tym 3760,27 zł w 2022 r. i 2528 zł w 2023 r.

W poszczególnych latach objętych kontrolą na szkolenia, kursy, konferencje itp. zaplanowano po 26 000 zł w latach 2019, 2021, 2022 i 2023, natomiast na rok 2020 przewidziano na ten cel 16 000 zł.

Pracownicy Parku dostrzegali potrzebę ciągłego podnoszenia swoich kompetencji¹⁶. W wyjaśnieniach przedłożonych w toku kontroli NIK, wskazali na zagadnienia związane z wykonywanymi przez nich zadaniami, w zakresie których widzieli potrzebę dalszego rozwoju swoich kompetencji, w tym m.in. związanymi z nowymi technikami i trendami hodowli lasu, pracami przy ścinie drewna, ochroną ekosystemów, metodami nauczania w edukacji ekologicznej, z zakresu prowadzenia monitoringu i badań zwierząt, a także w zakresie technik operacyjno-dochodzeniowych, kontaktów interpersonalnych, ćwiczeń praktycznych z bronią, jak również komunikacji społecznej i zarządzania zasobami, szkoleniami z wykorzystania funkcjonalności programu Excel, a także w zakresie pozyskiwania środków z funduszy europejskich oraz prawa zamówień publicznych. Część z potrzeb zgłaszali swoim przełożonym.

(akta kontroli str. 145-153)

4. W okresie objętym kontrolą podmioty zewnętrzne przeprowadziły w Parku 71 kontroli¹⁷, których tematyka dotyczyła m.in.:

- kontroli ex-post postępowań o udzielenie zamówień publicznych w ramach realizowanych projektów, w tym pn.: „Aktualizacja Planu Ochrony

¹¹ <https://bip.kampinoski-pn.gov.pl/index.php/praca> (dostęp w dniu 14 września 2023 r.).

¹² Pozostałe dotyczyły m.in.: zagadnień z zakresu księgowości, rachunkowości, zamówień publicznych, obronności, programu Excel, prawa podatkowego.

¹³ W 2019 r. – 20 spotkań, w 2021 r. – sześć, w 2022 r. – 11 i w 2023 r. (do 5 sierpnia) siedem.

¹⁴ W 2019 r. – pięć spotkań, w 2020 r. i 2021 r. po dwa, w kolejnych dwóch latach po siedem.

¹⁵ Organizmy pasożytnicze na innych organizmach, niekiedy zabijające swojego żywiciela.

¹⁶ Na podstawie wyjaśnień pięciu pracowników zatrudnionych w Służbie i Straży Parku.

¹⁷ 17 w 2019 r., 13 w 2020, w kolejnych latach odpowiednio 18 i 11 i 12 w 2023 r. (do dnia 19 października).

- Kampinoskiego Parku Narodowego”, „Poprawa efektywności energetycznej - Dyrekcji KPN i CE¹⁸ wraz z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii”,
- kontroli projektów, w tym m.in. pn.: „Kampinoskie Wydmy”, „Ochrona i renaturyzacja mokradeł obszaru Natura 2000”, „Ochrona mozaiki siedlisk rzadkich gatunków roślin i zwierząt w Kampinoskim Parku Narodowym”, „Parking w Truskawiu”, „FLORINTEGRAL”,
 - wykorzystania Środków Funduszu Leśnego,
 - kontroli sanitarnych pól wypoczynkowych,
 - czynności kontrolno-rozpoznawczych na terenie KPN w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

W toku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w czterech postępowaniach kontrolnych (w trzech przypadkach wynik był pozytywny z zastrzeżeniami/uwagami, w jednym przypadku wynik negatywny). W przypadku kontroli z wynikiem negatywnym¹⁹ nałożono korektę finansową w wysokości 5% dofinansowania. Pozostałe zalecenia pokontrolne dotyczyły m.in.: poprawy przejezdności i oznakowania dojazdów pożarowych, prawidłowości naliczania wynagrodzeń i zasiłków chorobowych, świadczeń chorobowych. Środki uzyskane w ramach dofinansowania do projektu zostały zwrócone, a zalecenia pokontrolne zrealizowano.

W Parku prowadzone były również kontrole wewnętrzne²⁰, zgodnie z przyjętym rocznym planem kontroli. Dotyczyły one m.in. prowadzenia postępowań przetargowych, realizacji zadań z zakresu zagospodarowania turystycznego i ochrony dóbr kultury w obrębach ochronnych, wykonywanych zabiegów ochrony ekosystemów nieleśnych.

(akta kontroli str. 154-214)

5. Przychody Parku w latach 2019-2022 wyniosły odpowiednio 29 001 tys. zł, 32 886 tys. zł, 39 014 tys. zł oraz 54 102 tys. zł. W strukturze przychodów największy udział miały wpływy ze sprzedaży produktów uzyskiwanych w ramach realizacji zadań wynikających z zadań ochronnych, np. ze sprzedaży drewna (od 54% w 2019 r. do 73% w 2022 r.). W analogicznym okresie poniesione przez Park koszty wynosiły w poszczególnych latach 29 238 tys. zł, 34 673 tys. zł, 39 362 tys. zł, 47 993 tys. zł, z czego największy odsetek stanowiły wynagrodzenia (od 29% do 35%). Środki finansowe na działalność Parku stanowiły głównie środki z budżetu państwa (od 45% do 58%) oraz przychody własne (od 16% do 20%).

(akta kontroli str. 215-217)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działalność Parku w zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych dla realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami.

¹⁸ Centrum Edukacji w Izabelinie.

¹⁹ Dotyczyło to kontroli ex-post postępowania o udzielenie zamówienia pn.: „Aktualizacja projektu Planu Ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego oraz planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 *Puszcza Kampinowska*, z wykonaniem operatu ochrony ekosystemów leśnych i nieleśnych”, przeprowadzonej w 2019 r. przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

²⁰ W strukturze organizacyjnej KPN wyszczególniono samodzielne stanowisko ds. Kontroli Wewnętrznej – Zarządczej.

2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami

Opis stanu faktycznego

Minister właściwy do spraw środowiska, do dnia zakończenia kontroli NIK²¹, nie ustanowił w drodze rozporządzenia planu ochrony dla KPN. Opracowanie projektu planu ochrony Parku rozpoczęto w kwietniu 2009 r. na podstawie zarządzenia nr 11 Dyrektora KPN z dnia 7 kwietnia 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania projektu planu ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego. Wykonawcą projektu tego dokumentu, z uwzględnieniem zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLC 140001 *Puszcza Kampinoska* był zespół pracowników KPN. Prace były wykonywane w ramach obowiązków służbowych z wykorzystaniem dostępnych w owym czasie materiałów źródłowych.

W dniu 6 lipca 2012 r. przedstawiono do zatwierdzenia przez Ministra Środowiska pierwszą wersję projektu. Zakres prac na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony był zgodny z § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody²² oraz zawierał elementy wskazane w art. 20 ust. 3 uoop.

W toku prowadzonych uzgodnień, w związku z uwagami wnoszonymi przez Ministerstwo Środowiska i na etapie uzgodnień wewnątrzresortowych, przedkładano kolejne wersje projektu planu: w dniu 10 lipca 2013 r. (II wersja r.), 30 lipca 2014 r. (III wersja – po konsultacjach wewnątrzresortowych), 1 lipca 2015 r. (IV wersja), 28 grudnia 2016 r. (V wersja), 16 listopada 2017 r. (VI wersja), 13 lutego 2018 r. (VII wersja), 7 listopada 2018 r. (VIII wersja). Odpowiedź na przedłożoną VIII wersję otrzymano drogą elektroniczną (e-mail) od pracownika Departamentu Ochrony Przyrody Ministerstwa Klimatu i Środowiska dopiero 21 stycznia 2021 r., tj. po ponad dwóch latach od dnia przekazania.

Uwagi resortu środowiska i wszelkie inne uwagi²³ dotyczyły m.in.: aktualizacji podstaw prawnych i dostosowania do aktualnego i zmieniającego się w trakcie opiniowania stanu prawnego, uzupełnienia braków formalnych, modyfikacji struktury i zawartości załączników, korekty błędów redakcyjnych i edytorskich, konieczności dokonania poprawek redakcyjnych, konieczności dostosowania budowy i struktury projektu do planów ochrony, jakie w tym czasie powstawały dla innych parków narodowych (Pienińskiego Parku Narodowego i Białowieskiego Parku Narodowego), uwzględnienie oceny i skutków regulacji. Nie zgłaszano uwag dotyczących niezgodności przedłożonego projektu planu ochrony z celami ochrony przyrody Parku.

Dyrektor Parku wyjaśnił: *Wielokrotnie konieczne było wprowadzanie poprawek mających na celu dostosowanie projektu do zmieniających się standardów. (...) Dodał również: W trakcie trwającego uzgadniania projektu planu ochrony stan zasobów przyrodniczych KPN zmieniał się, a zasób wiedzy o przyrodzie, zjawiskach i procesach zachodzących w środowisku KPN bardzo się wzbogacił. W latach 2012-2019 zrealizowano wiele działań ochronnych planowanych w pierwotnym projekcie planu. Bardzo pilna stała się potrzeba przeprowadzenia nowej taksacji lasu, uwzględnienia w planie ochrony nowej klasyfikacji gleb, konieczność wykonania nowego opracowania glebowo-siedliskowego, uwzględnienie aktualnych informacji na temat stanu ekosystemów leśnych i nieleśnych, gatunków obcych, itp., oraz*

²¹ 29 października 2023 r.

²² Dz.U. Nr 94, poz. 794.

²³ Złożone m.in. na etapie uzgodnień wewnątrzresortowych.

weryfikacja i aktualizacja planowanych działań ochronnych, wskazań dotyczących gospodarki przestrzennej i innych części projektu. (...)

Wyjaśnił również, że Park sygnalizował swe potrzeby Ministrowi Środowiska (pismo z dnia 28 lutego 2018 r.). W 2019 r. po konsultacjach z Ministerstwem Środowiska podjęta została decyzja o przystąpieniu do aktualizacji projektu planu ochrony. W dniu 12 grudnia 2019 r. KPN podpisał umowę z NFOŚiGW, która umożliwiła uzyskanie dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej na realizację projektu „Aktualizacja projektu Planu Ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego oraz planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLC 140001 Puszcza Kampinoska, z wykonaniem operatu ochrony ekosystemów leśnych i nieleśnych”. Wartość projektu wynosiła 8 581 650,80 zł (100% wydatki kwalifikowalne), z czego środki unijne z Funduszu Spójności Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (nr Projektu: POIS.02.04.00-00-0004/19) stanowiły 85% (7 294 403,18 zł), a pozostałe 15% to środki krajowe z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (1 287 245 zł).

W dniu 18 czerwca 2020 r. KPN zawarł umowę z Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie, które w trakcie postępowania przetargowego zostało wybrane na wykonawcę ww. projektu. 1 kwietnia 2022 r. Dyrektor KPN wystąpił do Dyrektora Departamentu Ochrony Przyrody Ministerstwa Klimatu i Środowiska z prośbą o zawieszenie prac legislacyjnych na projekcie planu ochrony KPN do czasu zakończenia prac nad jego aktualizacją.

Dyrektor podał: *Stan zaawansowania przedsięwzięcia określamy obecnie na ok. 90%. Zakończenie prac planowane jest w IV kwartale 2023 roku. Obecnie wykonane są wszystkie prace terenowe, w trakcie których zbierano i kompletowano dane dotyczące gleb i siedlisk, zbiorowisk roślinnych oraz całości inwentaryzacji drzewostanów, co tak naprawdę było zasadniczą częścią prac. Na podstawie zebranych danych zaplanowane zostały działania ochronne, zarówno dla ekosystemów leśnych jak i nieleśnych Parku. Obecnie, do wykonanych opracowań, wprowadzane są ostatnie uwagi i poprawki i w najbliższym czasie możliwe będzie wygenerowanie wszystkich przewidzianych w planie ochrony zestawień i map. Z najważniejszych rzeczy do wykonania pozostała tytułowa część zadania, czyli projekt rozporządzenia MKiŚ w sprawie zatwierdzenia Planu Ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego oraz planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLC 140001 Puszcza Kampinoska. Jego realizacja przewidziana jest w terminie do 15 listopada br. Po ostatecznym zakończeniu prac nad projektem planu ochrony, zostanie on poddany konsultacjom społecznym w I połowie 2024 r. Po ich zakończeniu, zaktualizowany i uzgodniony z samorządami projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Kampinoskiego Parku Narodowego oraz planu zadań ochronnych dla obszaru Natura, 2000 PLC 140001 Puszcza Kampinoska, zostanie przesłany Ministrowi Klimatu i Środowiska do zatwierdzenia. Jest to planowane w II półroczu 2024 r.*

Małgorzata Golińska, Główny Konserwator Przyrody, podając przyczyny nieustanowienia planu ochrony dla Parku wyjaśniła: *Przygotowanie ostatecznej wersji projektu, jak również jego dalsze uzgodnienia (...) są powodem długotrwałej procedury ich stanowienia. Wyjaśniła również, że przesłany do Ministerstwa Środowiska (aktualnie Ministerstwa Klimatu i Środowiska) projekt planu dla KPN został opracowany na podstawie m.in. opracowań glebowych z lat 60-tych XX wieku oraz informacji o drzewostanach pozyskanych z operatu urządzania lasu z 2001 r. i wymagał on wielu korekt i zmian oraz aktualizacji danych źródłowych.*

(akta kontroli str. 218-321, 935-939, 1267-1436)

3. W związku z nieustanowieniem planu ochrony, w okresie objętym kontrolą dla obszaru Parku, zgodnie z art. 22 ust. 1 uoop, sporządzano corocznie projekty zadań ochronnych i przekazywano z odpowiednim wyprzedzeniem umożliwiającym

zachowanie ciągłości prowadzenia działań ochronnych²⁴. Były one ustanawiane w drodze zarządzeń przez ministra właściwego do spraw środowiska²⁵. Zadania ochronne uwzględniały, zgodnie z art. 22 ust. 3 uoop, m.in.: identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków; opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań; opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin, zwierząt lub grzybów; wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową.

W okresie objętym kontrolą, minister właściwy do spraw środowiska dokonywał w trakcie roku zmian we wszystkich (czterech) ustanowionych zadaniach ochronnych. Dotyczyły one m.in.: zmiany powierzchni wykonania pasa przeciwpożarowego, zabezpieczenia przed zgryzaniem części sadzonek roślin drzewiastych repelentem (nowe zidentyfikowane zagrożenie)²⁶. W części dotyczącej sposobów ochrony ekosystemów na obszarach objętych ochroną czynną i krajobrazową, zmiany te obejmowały m.in.: aktualizację terminów z uwagi na podpisanie umów z wykonawcami, zmiany powierzchni gruntów objętych ochroną czynną i krajobrazową ze względu na prowadzoną gospodarkę gruntami, założenie hodowli na szkółce Parku nasiennej trzech gatunków drzew, uwzględnienie ekstensywnego wypasu na obszarach ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej w nieleśnych ekosystemach lądowych, zmianę powierzchni w ramach działań prowadzonych w związku z realizacją projektu pn.: „Ochrona mozaiki siedlisk rzadkich gatunków roślin i zwierząt w KPN” ze względu na zmniejszenie zapotrzebowania na prace uzupełniające i rezygnacji z przeprowadzenia zalesień terenów po byłych gospodarstwach rolnych.

Dyrektor Parku wyjaśnił: *W zakresie działań dotyczących ochrony przyrody podstawą określenia zadań ochronnych, a także identyfikacji i oceny istniejących i potencjalnych zagrożeń były wyniki badań naukowych, raportów, monitoringów przygotowywanych zarówno przez pracowników parku jak i instytucji zewnętrznych. W okresie objętym kontrolą w kolejnych zadaniach ochronnych nie zidentyfikowano nowych i nie usuwano wcześniej istniejących zagrożeń.* Dodał również, że podstawą do planowania działań z zakresu udostępniania Parku były również obserwacje prowadzone przez pracowników Parku, ocena stanu technicznego obiektów infrastruktury turystycznej, a także wyniki przyrodniczych badań monitoringowych.

Szczegółowa analiza sześciu zidentyfikowanych istniejących zagrożeń wewnętrznych dla obszaru Parku wykazała, że dla każdego z tych zagrożeń zaplanowano zadania ochronne:

- dla zagrożenia dotyczącego przebywania osób w miejscach niedostępnych, zaplanowano ukierunkowanie ruchu turystycznego m.in. poprzez: konserwację szlaków pieszych i rowerowych, korektę przebiegu szlaków, konserwację występujących szlabanów i instalowanie nowych, ustawianie tablic edukacyjnych, ostrzegawczych, tablic z regulaminem KPN,
- w zakresie ograniczania występowania pożarów zaplanowano m.in.: wykonanie pasów przeciwpożarowych, utrzymywanie dojazdów pożarowych

²⁴ Projekty zadań ochronnych na poszczególne lata objęte kontrolą były przekazywane do właściwego ministra do spraw środowiska odpowiednio pismami z dnia: 1 października 2018 r., 2 października 2019 r., 12 października 2020 r., 18 października na 2021 r. oraz 10 października na 2022 r.

²⁵ Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zadań ochronnych dla Kampinoskiego Parku Narodowego na rok 2019 (Dz. Urz. Min. Środ. poz. 71, ze zm.), zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie zadań ochronnych dla Kampinoskiego Parku Narodowego na rok 2020 (Dz. Urz. Min. Klim. poz. 9, ze zm.), zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 stycznia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla Kampinoskiego Parku Narodowego na rok 2021 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. poz. 2, ze zm.), zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla Kampinoskiego Parku Narodowego na rok 2022 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. poz. 103, ze zm.).

²⁶ W zadaniach ochronnych na 2019 r.

- w stanie przejezdności, ustalanie stopnia zagrożenia pożarowego, obserwację terenów leśnych,
- w celu ograniczania opanowywania siedlisk przez ekspansywne gatunki drzew i krzewów obcego pochodzenia, zagrażające występującym gatunkom rodzimym, w tym zwłaszcza rzadkim i zagrożonym wskazano takie działania jak: usuwanie mechaniczne drzew i krzewów obcego pochodzenia oraz wspomaganie tych działań preparatami chemicznymi i biologicznymi w przypadku roślin najbardziej ekspansywnych: czeremchy amerykańskiej, klona jesionolistnego, dęba czerwonego,
 - w przypadku rozprzestrzeniania się obcych gatunków zwierząt jako działanie ochronne wskazano odstrzały redukcyjne gatunków obcych stanowiących zagrożenie dla gatunków rodzimych (m.in. szopa pracza, jenota),
 - w celu ochrony przed zarastaniem drzewami i krzewami zbiorowisk nieleśnych zaplanowano m.in.: koszenie łąk i usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej na łąkach, murawach napiaskowych, wrzosowiskach wraz z usunięciem biomasy, utrzymywanie i powiększanie wybranych luk w drzewostanie, przerzedzanie drzewostanu oraz eliminację podrostu i podszytu,
 - dla ograniczania zagrożenia polegającego na antropogennej erozji gleb na wydmach wskazano działania ochronne polegające na odgradzaniu fragmentów wydm narażonych na nieuprawnione przebywanie osób w tych miejscach oraz wykonanie zabezpieczeń przeciwoerozyjnych.

W przedłożonych projektach zadań ochronnych (na poszczególne lata w okresie 2019-2023) wskazano również zadania niebędące działaniami ochrony czynnej w ekosystemach²⁷, co szerzej opisano w sekcji Stwierdzone *nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 218-321, 942)

4. W latach 2019-2023 Dyrektor Parku, stosownie do art. 8e ust. 1 uoop, wydawał zarządzenia dotyczące jego funkcjonowania, w tym również zarządzenia określające sposoby udostępniania Parku. Obowiązujące w tym okresie zarządzenia dotyczyły m.in.: udostępniania szlaków turystycznych, ścieżek i trasy narciarstwa biegowego udostępnionych dla turystyki, udostępniania i wstępu do Parku, czasowego ograniczenia udostępniania obszaru Parku i zamknięcia szlaków, zasad sprzedaży drewna, bezpieczeństwa pożarowego, polityki rachunkowości, szkolenia obronnego, realizowanych projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, wolontariatu, cennika zajęć edukacyjnych, odstrzałów redukcyjnych.

(akta kontroli str. 332-336)

Sposoby i zasady udostępnienia KPN zostały określone w zarządzeniach Dyrektora Parku²⁸ (dalej: zarządzenia w sprawie udostępniania KPN). Zawierały one m.in.: regulamin udostępniania Parku, szczegółowe zasady udostępniania Parku w celach naukowych, działalności edukacyjnej, w celach turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, realizacji zdjęć filmowych i fotograficznych oraz dla celów działalności zarobkowej. W dokumencie tym wskazano również zasady i miejsca na terenie Parku, gdzie dopuszczalne jest posługiwanie się otwartym ogniem, wskazano wysokość opłat za wstęp i udostępnianie niektórych obszarów Parku, zawarto również formularze m.in. wniosków i umów.

(akta kontroli str. 337-377)

²⁷ Zadania te były wymienione również w zarządzeniach ustanowionych przez ministra właściwego do spraw środowiska.

²⁸ Zarządzenie Dyrektora Parku nr 36/2017 z dnia 20 października 2017 r. i nr 15/2020 z dnia 31 lipca 2020 r.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że dla każdego roku w latach 2019-2023 Dyrektor Parku przedłożył ministrowi właściwemu do spraw środowiska nie w pełni rzetelnie opracowane projekty zarządzeń w sprawie zadań ochronnych dla Parku. W projektach tych dokumentów wskazane zostały bowiem zadania, które nie mogą być uznane za służące ochronie czynnej ekosystemów, a mianowicie:

- posadzenie kamienia pamiątkowego w Obrębie Ochronnym Laski (zadania ochronne na lata 2019-2020), w Obrębie Ochronnym Kromnów (2019 r.), upamiętniającego zrzut żołnierzy Cichociemnych w 1942 r. (2023 r.),
- renowacja i ochrona zabytkowej Kapliczki Leśników w Granicy (lata 2019-2023),
- wykonanie kancelarii w leśnictwie Rybitew (2019-2023), w leśnictwie Lipków (2019 r.) i w leśnictwie Polesie (2023 r.),
- wykonanie audytów energetycznych oraz remont, modernizacja lub termomodernizacja budynków administracyjnych, mieszkalnych i gospodarczych będących własnością Parku z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii (2019-2023),
- rozbiórkę obiektów budowlanych niezamieszkałych, będących własnością Parku (2019-2023),
- dostosowanie budynku siedziby Parku i Centrum Edukacji do wymogów ekspertyzy technicznej (2023 r.),
- budowę masztów łączności (2019-2023),
- opracowywanie koncepcji nowego systemu łączności (2019-2023).

Dyrektor Parku wyjaśnił: *Ustawienie kamienia pamiątkowego było podyktowane potrzebą upamiętnienia prof. dr hab. Eugeniusza Bernadzkiego. Był wieloletnim członkiem Rady Naukowej Kampinoskiego Parku Narodowego. W Puszczy Kampinoskiej przez wiele lat prowadził badania drzewostanów. (...).*

Wykonywanie zadań z zakresu infrastruktury budowlanej w postaci budowy kancelarii, leśniczówki, adaptacji pomieszczeń na kancelarię, dostosowanie budynku siedziby Parku i Centrum Edukacji do wymogów ekspertyzy, wykonywanie audytów energetycznych, remont, modernizacja, termomodernizacja budynków administracyjnych, mieszkalnych i gospodarczych będących własnością Parku z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii, rozbiórka obiektów niezamieszkałych, opracowywanie koncepcji nowego systemu łączności, budowa masztów łączności ma zarówno bezpośredni jak i pośredni wpływ na ochronę przyrody zarówno na obszarach ochrony ścisłej, czynnej jak i krajobrazowej. Są to obiekty, które służą ochronie przyrody i związane są z jego zarządzaniem w tym z ochroną całej powierzchni parku przed pożarami, kradzieżami, kłusownictwem czy też dewastacją. W przypadku wykonywania audytów energetycznych na potrzeby późniejszego wykonywania remontów, modernizacji, termomodernizacji mamy do czynienia również z ograniczaniem antropopresji nie tylko na obszarze całego parku, ale w ujęciu globalnym.

Odnosząc się do budowy kancelarii, leśniczówki, adaptacji pomieszczeń na kancelarię (...), dostosowanie budynku siedziby Parku i Centrum Edukacji, budowa masztów łączności, opracowywanie koncepcji nowego systemu łączności informujemy, że oprócz funkcji administracyjno/zarządczych, gdzie planowane są działania ochronne na wszystkich obszarach parku i przechowywane są w tym zakresie dokumenty i sprzęt,

W ocenie parku wszystkie ww. działania mają na celu zabezpieczenie/ochronę ekosystemów na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej (pośrednio bądź bezpośrednio). Jednocześnie informujemy, że w celu pozyskania środków na prace

związane z budową/modernizacją infrastruktury KPN, zadania takie muszą być umieszczone w planie zadań rocznych – wymóg instytucji dotujących.

NIK nie neguje potrzeby realizacji wskazanych zadań ani zasług prof. dr hab. Eugeniusza Bernadzkiego, jednak nie wpisywały się one w zakres zadań ochrony czynnej. Ochrona czynna w ekosystemach, stosownie do art. 5 pkt 5 uoop, polega na stosowaniu, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów.

(akta kontroli str. 942-945)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Dyrektor Parku zapewnił ciągłość realizacji działań ochronnych poprzez terminowe opracowanie i przedkładanie ministrowi właściwemu ds. środowiska projektów zadań ochronnych. Podejmował również działania zmierzające do opracowania projektu planu ochrony, jednak dokument ten nie został ustanowiony do dnia zakończenia kontroli NIK²⁹. Projekty rocznych zadań ochronnych były sporządzane w latach 2019-2022 nie w pełni rzetelnie, gdyż wskazano w nich zadania niebędące zabiegami ochrony czynnej w ekosystemach Parku.

3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku

1. Powierzchnia Parku określona w rozporządzeniu w sprawie KPN była zgodna z powierzchnią wskazaną w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody (dalej: CRFOP)³⁰. W wyniku analizy przebiegu granicy Parku dostępnej w CRFOP, granicy przekazanej w trakcie kontroli NIK³¹ oraz opisu granicy Parku zamieszczonego w rozporządzeniu w sprawie KPN stwierdzono, że dla poniższych obszarów przebieg tych granic był rozbieżny. Wskazane poniżej działki ewidencyjne zgodnie z danymi CRFOP znajdowały się w granicach Parku, podczas gdy według danych przekazanych przez Park znajdowały się poza jego obszarem:

- w obrębie ewidencyjnym Izabelin - działki o numerach ewidencyjnych 1787 i 1714/5,
- w obrębie ewidencyjnym Łomianki - działka o numerze ewidencyjnym 5/1,
- w obrębie ewidencyjnym Czeczotki - działka o numerze ewidencyjnym 254,
- w obrębie ewidencyjnym Nowe Polesie, działka o numerze ewidencyjnym 354,
- w obrębie ewidencyjnym Tułowice - działka o numerze ewidencyjnym 81,
- w obrębie ewidencyjnym Lasocin - działki o numerach ewidencyjnych: 304, 305, 325 i 326,
- w obrębie ewidencyjnym Komorów - działki o numerach ewidencyjnych: 102, 103, 105, 84 oraz 85,
- w obrębie ewidencyjnym Marianów - działka o numerze ewidencyjnym 36/3,
- w obrębie ewidencyjnym Wyględy - działka o numerze ewidencyjnym 9,
- w obrębie ewidencyjnym Smardzewice - działki o numerach ewidencyjnych: 1488, 2257 i 2157.

²⁹ Do dnia 29 października 2023 r.

³⁰ Dane zamieszczone pod adresem <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewparknarodowy.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.PN.5> (dostęp w dniu w 28 września 2023 r.).

³¹ Granice Parku przekazano w formie pliku .shp (jeden z formatów zapisu danych przestrzennych), analizę zgodności przebiegu obu granic przeprowadzono przy wykorzystaniu funkcjonalności oprogramowania Quantum GIS.

Dyrektor Parku wyjaśnił: Większość wskazanych działek nie została wymieniona w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 września 1997 r. w sprawie Kampinoskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 132 z 1997 r., poz. 876). Park ma świadomość wątpliwości i rozbieżności dotyczących opisu granicy oraz eksklaw Parku, co wynika z faktu, że Rozporządzenie z 1997 r. w wielu miejscach posiada nieprecyzyjne sformułowania oraz zawiera odniesienia do starych map w skalach nieodpowiadających dzisiejszej dokładności opracowań cyfrowych. W miarę posiadanej i aktualizowanej wiedzy Park informuje GDOŚ³² o zmianach (...). Obecnie (począwszy od 2020 roku) trwają prace nad aktualizacją projektu planu ochrony wraz z wykonaniem nowych prac geodezyjnych. (...)

Wyjaśnił także, że 29 kwietnia 2022 r. Park wysłał e-mail do GDOŚ, zawierający zaktualizowany i zweryfikowany przebieg granic Parku oraz opis eksklaw, z prośbą o ich zamieszczenie na oficjalnej stronie w celu aktualizacji. (...). Dyrektor Parku wskazał, że: *Niespójności pomiędzy danymi w systemie CRFOP, a danymi przekazanymi przez pracownika Parku w trakcie trwania bieżącej kontroli wynikają właśnie z faktu, że na potrzeby bieżącej kontroli zostały przekazane warstwy opisujące granice Parku oraz eksklawy zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem z roku 1997, zaś do GDOŚ został przekazany komplet danych, nt. działek, które są we władaniu Parku, w tym także te, które nie są opisane Rozporządzeniem z roku 1997. KPN do końca bieżącego roku ma uzyskać zatwierdzone ostatecznie dane z BULiGL (Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej) i po akceptacji tej najbardziej aktualnej bazy danych, planujemy ponowne jej przekazanie do GDOŚ celem kolejnej aktualizacji w systemie CRFOP.*

(akta kontroli str. 378-383, 939-940, 947)

2. Zgodnie z rocznymi zadaniami ochronnymi, w okresie objętym kontrolą, na obszarach ochrony ścisłej Parku, wskazano do realizacji działania ochronne polegające m.in. na:

- prowadzeniu jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny na stałych partiach kontrolnych, do oceny zagrożenia przez foliofagi³³ oraz wykonanie monitoringu odporności środowiska na owady szkodliwe w borach sosnowych,
- usuwaniu inwazyjnych gatunków obcych roślin zielnych i drzewiastych;
- konserwacji, remoncie, porządkowaniu miejsc pamięci, kapliczek, obiektów historycznych,
- udostępnianiu Parku, w tym budowie, remontach, konserwacji i modernizacji szlaków turystycznych oraz obiektów i urządzeń infrastruktury turystycznej,
- usuwaniu drzew niebezpiecznych przy szlakach turystycznych i drogach publicznych,
- ochronie przeciwpożarowej.

Na obszarach ochrony czynnej, oprócz wymienionych wyżej działań w obszarach ochrony ścisłej, wskazano do realizacji działania ochronne polegające m.in. na:

- a) w ekosystemach leśnych:
 - regulacji składu gatunkowego oraz zagęszczenia drzew w uprawach, młodnikach i drzewostanach, w celu zwiększenia odporności drzewostanów na czynniki biotyczne i abiotyczne,
 - usuwaniu części drzew opanowanych przez owady lub grzyby, których masowe występowanie zagraża trwałości drzewostanów,

³² Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

³³ Owady odżywiające się liśćmi i igłami.

- usuwaniu drzew niebezpiecznych przy szlakach turystycznych, drogach publicznych i w pobliżu zabudowań, obiektów turystycznych lub linii energetycznych, stwarzających zagrożenie dla ludzi i mienia,
 - wykonywaniu odnowień, zalesień, dolesień i poprawek oraz pielęgnacji upraw leśnych.
- b) w ekosystemach nieleśnych:
- ochronie nieleśnych ekosystemów lądowych,
 - ochronie roślin i siedlisk.

W ekosystemach leśnych zabiegi te realizowano poprzez m.in. zakładanie upraw leśnych, cięcia pielęgnacyjne w drzewostanach, zabezpieczanie upraw leśnych (budowa ogrodzeń wokół tych upraw) czy ograniczanie populacji kornika ostrozębnego w drzewostanach sosnowych. W ekosystemach nieleśnych realizowane były zabiegi koszenia, odkrzaczania, wypasu na łąkach i pastwiskach, w lokalizacjach wskazanych w zadaniach rocznych.

Niezależnie od rodzaju ekosystemu, realizowano ochronę przyrody nieożywionej i gleb (sprzątanie śmieci).

Ww. zabiegi ochrony czynnej były realizowane na gruntach Skarbu Państwa będących w wieczystym użytkowaniu Parku oraz na gruntach będących jego własnością.

Na obszarach ochrony krajobrazowej, w zadaniach ochronnych zaplanowano oprócz wymienionych wyżej działań, działania ochronne polegające przede wszystkim na:

- produkcji materiału sadzeniowego i zadrzewieniowego przez Gospodarstwo Szkółkarskie w Julinku,
- utrzymaniu parkingów i polan wypoczynkowych (sprzątanie, drobne naprawy infrastruktury, koszenie, itp.).

Zadania ochronne m.in.: w zakresie ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych (koszenie i odkrzaczanie łąk), czyszczenia wczesnego i późnego (regulacja składu gatunkowego oraz zagęszczenia w uprawach i młodnikach drzew) wycinanie drzew niepożądanych (cięcia pielęgnacyjne, sanitarne i przygodne) realizowane były przez podmioty zewnętrzne. Potwierdzeniem właściwego wykonania zadania były protokoły odbioru prac/protokoły wykonania prac. Wskazane powyżej zadania ochronne zostały zrealizowane.

Szczegółowym badaniem w ramach próby kontrolnej objęto realizację trzech działań ochronnych, wykonanych przez podmiot zewnętrzny³⁴:

- w obszarze ochrony ścisłej: wykonanie monitoringu stanu ekosystemów leśnych SBO³⁵ wraz z opracowaniem wyników i przygotowaniem raportu;
- w obszarze ochrony czynnej – oczyszczanie terenu po rozbiórce budowlanej w miejscowości Mariew (w tym m.in.: usunięcie elementów budowlanych i biomasy),
- w obszarze ochrony krajobrazowej – obsługa, w tym utrzymanie w czystości, porządku i dobrym stanie technicznym parkingu i polany wypoczynkowej w gminie Kampinos wraz z obiektami znajdującymi się na terenie Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego w Granicy w 2020 r.

Sposób wyłonienia wykonawcy powyższych zadań był zgodny z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w Parku, dotyczącymi realizacji zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 391-487)

³⁴ Doboru próby dokonano w sposób celowy, wybierając po jednym działaniu ochronnym w każdym z obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową.

³⁵ Średnia biomasa osobnicza - bioindykator ekologicznej sprawności gleb i zaburzeń w biocenozach leśnych. Jego analiza pozwala ocenić funkcjonowanie ekosystemów leśnych, zwłaszcza stabilność, odporność na czynniki zewnętrzne, a także możliwość regeneracji. Metoda SBO stanowi jeden z elementów oceny siedliska wykonywanej podczas inwentaryzacji wielkoobszarowej.

W latach 2019-2022 KPN nabył nieruchomości na własność (w ramach realizowanych projektów i przedsięwzięć ze środków własnych) oraz w użytkowanie wieczyste poprzez wykonanie prawa pierwokupu, za łączną kwotę³⁶ 34 380 091,20 zł, w tym: 6 223 867,44 zł w 2019 r., 5 907 907,57 zł w 2020 r., 11 819 336,08 zł w 2021 r. i 10 428 980,10 zł w 2022 r. W okresie objętym kontrolą Park nabył łącznie ponad 250 ha gruntów³⁷. Ponadto Park dokonywał zamian gruntów – w latach 2019-2023 (do 21 lutego) Park nabył w tej formie 5,0829 ha³⁸.

Dyrektor wyjaśnił: *Kampinoski Park Narodowy prowadzi wykup nieruchomości na zasadzie dobrowolnych, pisemnych zgłoszeń od ich właścicieli. Na dzień 18.09.2023 r. KPN posiada 291 zgłoszeń sprzedaży nieruchomości (w tym 37 nieruchomości zabudowanych) o łącznej powierzchni ponad 466 ha. Podczas procedury wykupów gruntów KPN korzysta ze środków zewnętrznych, w tym środków Unii Europejskiej. Ilość funduszy jaką otrzymuje jest jednak niewystarczająca na płynną realizację tego zadania, dlatego też realny czas realizacji wykupu może trwać nawet kilka lat. Dodatkowo brak jest programów dedykowanych wykupom gruntów. Nie jesteśmy w stanie podać kosztów wykupu gruntów dla złożonych w Parku podań. Wycena poszczególnych działek jest sprawą indywidualną. Jest ona uzależniona od cech jakie posiada dana działka, tj. lokalizacji, dostępu do drogi, kształtu działki oraz rodzaju naniesień: drzewostanów (lub pojedynczych drzew), jego wieku, składu gatunkowego, siedliska, bonitacji, itp. oraz naniesień budowlanych, ich stanu technicznego, rodzaju zabudowań, stopnia zużycia, użytych materiałów, itp.*

W okresie objętym kontrolą Kampinoski Park Narodowy nie zawierał umów z właścicielami gruntów w celu przeprowadzenia działań ochronnych.

Dyrektor wyjaśnił: *Aktualnie w KPN (...) znajduje się ok. 13 tys. działek ewidencyjnych, w tym ok. 4,7 tys. działek prywatnych. Wykonywanie zadań ochronnych na gruntach prywatnych jest zagadnieniem trudnym do realizacji w aktualnych uwarunkowaniach prawnych. Zawieranie dobrowolnych umów cywilnoprawnych z właścicielami prywatnymi przerasta możliwości organizacyjne Parku. Tereny/działki prywatne w przeważającej większości są wykorzystywane jako tereny rolno-pastwiskowe w użytkowaniu ekstensywnym. (...)*

(akta kontroli str. 488-495)

Wśród zidentyfikowanych zarówno wewnętrznych, jak również zewnętrznych istniejących zagrożeń dla siedlisk przyrodniczych i/lub gatunków wymagających ochrony, wskazano m.in. na zagrożenia związane z opanowywaniem siedlisk przez ekspansywne gatunki drzew i krzewów obcego pochodzenia, zagrażające występującym gatunkom rodzimym (zwłaszcza rzadkim i zagrożonym) oraz rozprzestrzenianie się obcych gatunków zwierząt stanowiących zagrożenie dla gatunków rodzimych.

Zastępca Dyrektora KPN Tomasz Hryniewicki (dalej: Zastępca Dyrektora) wyjaśnił: *Informacja na temat lokalizacji gatunków obcych drzewiastych zawarta jest w Planie Ochrony Ekosystemów Leśnych na lata 2002-2021, które to opracowanie jest załącznikiem do Planu Ochrony KPN z 1997 r. Ww. dane, poszerzone o obce gatunki zielne, były na bieżąco aktualizowane przez pracowników Parku podczas codziennej pracy i bytności w terenie oraz przy okazji takich działań jak np. konieczność przygotowania opinii na potrzeby wykonywania pierwokupu gruntów czy podczas szczegółowych działań planistycznych w realizowanych projektach. Wszystkie*

³⁶ Cena nieruchomości wraz z pozostałymi kosztami, np.: związanymi z czynnościami notarialnymi, operatem szacunkowym.

³⁷ W 2019 r. nabyto, korzystając z prawa pierwokupu, 50,5352 ha gruntów; w 2020 r. wykupiono 40,8209 ha, w tym korzystając z prawa pierwokupu – 15,4660 ha; w 2021 r. wykupiono 72,0877 ha, w tym w ramach prawa pierwokupu – 42,0608 ha; w 2022 r. wykupiono 67,2760 ha, w tym 5,4679 ha korzystając z prawa pierwokupu; w 2023 r. (do 18 września) wykupiono 19,7677 ha, w tym w ramach prawa pierwokupu – 13,2560 ha.

³⁸ Powierzchnia gruntów Parku poddana zamianie – 3,136 ha.

wcześniejsze dane zostały zaktualizowane i uzupełnione w ramach inwentaryzacji ekosystemów leśnych i nieleśnych w trakcie prac nad aktualizacją projektu planu ochrony. (...).

Wśród działań podejmowanych wobec zidentyfikowanych na obszarze Parku obcych gatunków roślin wskazano³⁹ usuwanie (wycinanie, wrywanie, wykopywanie, a w wyjątkowych przypadkach zwalczanie chemiczne) roślin drzewiastych: czeremchy amerykańskiej, robinii akacjowej, dębu czerwonego, klona jesionolistnego, sosny Banksa, sumaka octowca oraz roślin zielnych: rdestowca japońskiego, winobluszczu, niecierpka gruczołowatego i drobnokwiatowego, kolczurki klapowatej oraz nawłoci. Wobec ww. gatunków podejmowano wskazane działania.

Zastępca Dyrektora wyjaśnił: *Podczas planowania zabiegów zwalczania i ograniczania występowania gatunków obcych na kolejny rok, wykonywana jest szczegółowa inwentaryzacja ich występowania w poszczególnych wydzieleniach danego leśnictwa (...). Np. na siedliskach bogatych, gdzie występuje niewielka ilość bardzo młodych siewek gatunków obcych, najlepsze efekty daje po prostu wrywanie lub wykopywanie (...). W większości powierzchni, gdzie próbujemy ograniczyć występowanie gat. obcych, występuje bardzo dużo osobników starszych, których w całości usunąć nie można. W związku z tym są one przycinane na wysokości około 1 – 1,5 m, co około 3- 4 lata, tak, aby jak najbardziej je osłabić i jednocześnie nie pozwolić na kwitnienie i wydanie owoców. Jest to szczególnie ważne w stosunku do czeremchy późnej (amerykańskiej). W przypadku bogatych siedlisk stosuje się metodę kombinowaną tzn. oprócz przycinania, w sąsiedztwie gatunków obcych sadi się gatunki rodzime, które poprzez zacienianie znacznie ograniczają wzrost zwalczanych gatunków.*

W okresie objętym kontrolą zabiegami zwalczania obcych gatunków roślin objęto łącznie 3866,43 ha, w tym: 673,78 ha w 2019 r., 935,42 ha w 2020 r., w kolejnych latach odpowiednio 1224,54 ha i 1032,69 ha.

Dyrektor monitorował działania polegające na zwalczaniu i ograniczaniu rozprzestrzeniania się gatunków obcych. Czynności te prowadzone były m.in. poprzez monitoring:

- efektów zwalczania gatunków inwazyjnych w projekcie „Kampinoskie Wydmy”,
- zbiorowisk roślinnych na obszarze poddanym ograniczaniu inwazyjnych gatunków nawłoci (od 2021 r.) w projekcie „Kampinos WetLIFE”,
- roślinności gatunków inwazyjnych w zlewni doświadczalnej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Kampinos” w ramach programu badawczego „Gatunki inwazyjne obcego pochodzenia – rośliny”.

Na obszarze Parku stwierdzono również występowanie obcych gatunków zwierząt stanowiących zagrożenie dla gatunków rodzimych, w tym w szczególności: bażanta, jenota, szopa pracza i wizona amerykańskiego. W latach 2019 – 2022 odstrzelono łącznie 69 bażantów, 23 osobniki szopa pracza, 22 sztuki jenota i jednego wizona amerykańskiego.

(akta kontroli str. 496-500, 1438, 1453-1454, 1457-1458, 1460, 1462-1467, 1481-1482, 1485, 1487-1488)

3. W obowiązujących zarządzeniach dotyczących zadań ochronnych dla Parku wskazane zostały obszary i miejsca udostępniane dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych wraz ze wskazaniem sposobu ich udostępnienia. Dane o maksymalnej liczbie osób ustalono na podstawie wieloletnich doświadczeń wynikających z obserwacji natężenia ruchu turystycznego, jednocześnie uwzględniając powierzchnię i dostępność komunikacyjną miejsc

³⁹ Na podstawie próby kontrolnej zadań ochronnych zrealizowanych w 2022 r.

i sąsiedztwo miejsc pamięci narodowej i kultu religijnego. Limity te były zgodne z opracowanym projektem planu ochrony.

Dyrektor Parku wyjaśnił: *Udostępnianie parku narodowego wymaga odpowiedniego zagospodarowania, kanalizacji i ukierunkowania ruchu turystycznego. Zadania ochronne przewidują przede wszystkim utrzymanie istniejącej infrastruktury turystycznej w dobrym stanie technicznym. Dla parków narodowych ministerstwo nigdy nie wskazało zestandaryzowanej metodyki obliczania maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu. W przypadku Kampinoskiego Parku Narodowego maksymalna liczba osób przebywających w obiektach określona została w oparciu o ich powierzchnię (parkingi, polany, grodzisko Zamczysko), założenia projektowe (Muzeum Puszczy Kampinoskiej w Granicy, wieża widokowa, Centrum Edukacji w KPN), ilość miejsc dla użytkowników (parkingi, biblioteka). W przypadku miejsc pamięci wzięto pod uwagę ich dostępność, obszar jaki zajmują (cmentarz Palmiry), oraz zwyczajową liczbę uczestników kultu religijnego określoną na podstawie obserwacji z wielu lat. Uwzględniono także rangę tych miejsc oraz uroczystości patriotyczno-religijnych, które odbywają się zwykle raz do roku. W przypadku szlaków turystycznych w zarządzeniu ministra w sprawie zadań ochronnych dla Kampinoskiego Parku Narodowego maksymalnej liczby osób nie określa się.*

(akta kontroli str. 501-502)

Zgodnie z zarządzeniami w sprawie udostępniania KPN, zezwolenia wydawane przez Dyrektora Parku dotyczyły: [1] udostępniania polan wypoczynkowych w celu organizacji pikników z użyciem otwartych źródeł ognia, [2] organizacji rajdów pieszych, rowerowych, biegów, marszów, [3] realizacji zdjęć filmowych, [4] organizacji przejazdów konnych wierzchem i/lub bryczkami, [5] wydania zgody na przeloty dronem w strefie EPR12⁴⁰, [6] zorganizowania uroczystości patriotyczno-religijnych. W latach 2019-2023 (do dnia 27 września 2023 r.) wpłynęły do Parku 3902 wnioski o wyrażenie zgody na zorganizowanie imprezy lub wydarzenia (622 w 2019 r., 471 w 2020 r., 936 w 2021 r., 988 w 2022 r. oraz 885 w 2023 r.). W zdecydowanej większości (80-90%) wnioski te dotyczyły organizacji pikników z użyciem otwartych źródeł ognia na polanach wypoczynkowych, w dalszej kolejności zezwoleń dotyczących organizacji rajdów, filmowania, przejazdów konnych, lotów dronem. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Parku nie wyraził zgody na zorganizowanie 236 imprez lub wydarzeń.

Szczegółowym badaniem objęto organizację biegu w ramach pikniku sportowo-rodzinnego pn.: *VI Memoriał im. Zofii Morawskiej, Łaski 2023, Bieg Charytatywny w Kampinoskim Parku Narodowym*. Zezwolenie na zorganizowanie imprezy zostało wydane przez Dyrektora Parku w dniu 6 marca 2023 r. na podstawie stosownego wniosku organizatora, który wpłynął w dniu 3 marca 2023 r. Doniesienia medialne o przedmiotowym biegu znalazły potwierdzenie w dokumentacji⁴¹.

(akta kontroli str. 503-574)

Na sieć znakowanych szlaków turystycznych na obszarze Parku składało się, wg stanu na 1 lipca 2023 r.:

- 17 pieszych szlaków turystycznych⁴² o łącznej długości 356,1 km,

⁴⁰ Strefa ograniczenia lotu bezzałogowych statków powietrznych ustanowiona dla KPN.

⁴¹ https://zapisyonline.pl/zawody/745_vi-charytatywny-memorial-im-zofii-morawskiej-bieg-glowny (dostęp w dniu 13 października 2023 r.).

⁴² Główny Szlak Puszczy Kampinoskiej (czerwony), Północny Szlak Leśny im. Teofila Lenartowicza (niebieski), Północny Szlak Krawędziowy (zielony), Południowy Szlak Leśny (zielony), Południowy Szlak Krawędziowy (niebieski), Szlak im. Powstańców Warszawskich (żółty), Szlak in. Aleksandra Janowskiego (żółty), Szlak im. Zygmunta Padlewskiego (żółty), Szlak im. Stefana Żeromskiego (żółty), Podwarszawski Szlak Pamięci (czarny), Szlak Przechadzkowy (czerwony), Szlak im. Antoniego Trębickiego (żółty), Szlak im. Kazimierza Wójcickiego

- 10 ścieżek dydaktycznych⁴³ o łącznej długości 28,7 km, na której zlokalizowano łącznie 110 przystanków edukacyjnych,
- główny szlak rowerowy z 11 łącznikami⁴⁴ o długości 232,1 km,
- cztery ścieżki spacerowe⁴⁵ o łącznej długości 16,8 km,
- trasa narciarstwa biegowego o długości 6,3 km.

W wyniku przeprowadzonych oględzin⁴⁶ stwierdzono, że na obszarze Parku stosowano wzdłuż szlaków turystycznych różne rodzaje zabezpieczeń i ograniczeń zapobiegających schodzeniu turystów poza wyznaczony szlak, w tym: drewniane kładki i poręcze, ogrodzenia, oznaczenia i tablice informacyjne. Elementy te spełniały swoje funkcje. W trakcie prowadzonych oględzin stwierdzono również, że ścieżka edukacyjna wraz z wieżą widokową oraz fragmenty szlaków były utrzymane w dobrym stanie technicznym. W kilku miejscach, w celu zapewnienia bezpieczeństwa turystów poruszających się po szlaku, wykonano cięcia sanitarne drzew znajdujących się przy szlaku, a złamane drzewa, konary i gałęzie usunięto ze szlaków i przemieszczono do wewnątrz kompleksu leśnego.

(akta kontroli str. 838-842, 575-584)

4. W latach 2019-2023 (do 25 czerwca) funkcjonariusze Straży Parku za popełnione wykroczenia wymierzili 169 grzywnien w drodze mandatów karnych (86 w 2019 r., 45 w 2020 r., 12 w 2021 r., 18 w 2022 r. oraz sześć w 2023 r.) na łączną kwotę 28 500 zł, w tym: w 2019 r. na kwotę 11 950 zł, w kolejnych latach odpowiednio: 9450 zł, 1750 zł, 5350 zł i 5500 zł. Pod względem rodzaju ujawnionych wykroczeń przeważało naruszenie zakazów obowiązujących w parkach narodowych (art. 127 pkt 1 lit. a uoop), w tym polegające na wjeździe i parkowaniu pojazdów mechanicznych (samochodów, quadów, motocykli) w miejscach niedozwolonych na obszarze Kampinoskiego Parku Narodowego.

Wszyscy funkcjonariusze, stosownie do § 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2005 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom Straży Parku w parkach narodowych oraz innym pracownikom parków narodowych, którym przysługują uprawnienia funkcjonariusza Straży Parku, uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego⁴⁷, byli upoważnieni do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego.

Ponadto w ramach pełnienia obowiązków służbowych, strażnicy Straży Parku przeprowadzali kontrole interwencyjne, dotyczące przestrzegania warunków wydanych zezwoleń oraz przestrzegania przepisów obowiązujących w Parku (w tym m.in. poruszania się po wyznaczonych szlakach, zakazu zakłócania ciszy, zakazu lotów nad terenem Parku. Zastępca Komendanta Straży Parku wyjaśnił: (...) *Nie stwierdzono przypadków łamania przepisów mogących stanowić podstawę do nakładania grzywnien w drodze mandatu lub kierowania sprawy do innych organów ścigania. Drobne uchybienia korygowano wzywając do zaprzestania działań lub dopełnienia formalności. Działania przynosiły pożądaný efekt.*

W okresie objętym kontrolą funkcjonariusze Straży Parku nie prowadzili kontroli w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą na terenie Parku.

(czarny), Palmirski Szlak Łącznikowy (niebieski), Szlak Borowy (żółty), Brochowski Szlak Łącznikowy (niebieski), Łącznikowy za Opaleniem (żółty)

⁴³ Do Starogo Dębu, Wokół Opalenia. Puszczańska ścieżka do Leśnego Ogródka Botanicznego, Do Karczmiska, Dolinką Roztoki, Wokół Bieli, Skrajem Puszczy, Przez Wilcza Górę, Wokół Palmir, Do Lipkowskiej Wody.

⁴⁴ Szlak Główny (zielony), Łączniki: Bemowski (żółty), Palmirski (żółty), Szymanowski (żółte), Sochaczewski (żółty), Kromnowski (żółty), Secymiński (żółty), Wilkowski (żółty), Modliński (żółty), Czosnowski (żółty), Dziekanowski (żółty), Młociński (żółty).

⁴⁵ Ścieżka Spacerowa Julinek (niebieska), Ścieżka spacerowa Julinek (czerwona), Ścieżka spacerowa Pocięcha (żółta) i Ścieżka spacerowa Dąbrowa Leśna (czarna).

⁴⁶ Oględzinami objęto fragmenty czterech szlaków turystycznych o łącznej długości ok. 5 km.

⁴⁷ Dz. U. Nr 74, poz. 648.

(akta kontroli str. 585-600)

5. W okresie objętym kontrolą w Parku nie wystąpiły przypadki bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

(akta kontroli str. 602)

6. W okresie objętym kontrolą, wstęp do Parku był bezpłatny i nie był biletowany. W związku z powyższym, nie było możliwe dokładne określenie liczby turystów odwiedzających KPN.

Główny specjalista kierujący zespołem ds. udostępniania Parku i współpracy międzynarodowej Katarzyna Mikrut podała, że dane dotyczące liczby turystów odwiedzających Park są wartością szacunkową. Dodała, że ukształtowanie parku, wiele dróg publicznych i możliwości wejścia na teren Parku od każdej strony, praktycznie uniemożliwiają wprowadzenie wiarygodnego systemu pomiaru. Wskazała również, że w granicach Parku wciąż znajduje się wiele zamieszkałych wsi, których mieszkańcy nie mogą być uwzględniani w pomiarach ruchu turystycznego. Podana, że największe badanie ruchu turystycznego było przeprowadzone w latach 2004 - 2009 przez pracownika naukowego z Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Wynikiem podjętych badań było m.in. opracowanie modelu szacowania liczby odwiedzających KPN w ciągu roku. Obliczono, że KPN odwiedza rocznie ponad 900 tys. osób. Wskazała również, że: *Ostatnie znane nam badania nad oszacowaniem wpływu ruchu turystycznego na stan przyrody parku pochodzą z pracy (...) z 2012 r. pt.: Studia nad ruchem rekreacyjno-turystycznym w Kampinoskim Parku Narodowym. Zgodnie z opublikowanymi wynikami większą presję obserwuje się we wschodniej części parku, co związane jest z bezpośrednim sąsiedztwem Warszawy i łatwością dotarcia do Parku. (...) Na podstawie obserwacji pracowników KPN zauważano, że w okresie pandemii liczba osób odwiedzających wzrosła i wzrost ten oszacowano do wartości 1 mln 300 tys. Obserwuje się również, że ten poziom nadal się utrzymuje.*

W Parku podejmowane były działania mające na celu zminimalizowanie negatywnego wpływu ruchu turystycznego na ekosystemy. Polegały one, zgodnie ze wskazaniem głównego specjalisty kierującego zespołem ds. udostępniania Parku i współpracy międzynarodowej, na m.in.: likwidowaniu dzikich „przeleptów” (poprzez zamontowanie płotków odgradzających na Łużowej Górze, w okolicach wsi Palmiry), postawianiu zapór uniemożliwiających wjazd, likwidacji dzikich palenisk poza miejscami wyznaczonymi do używania otwartych źródeł ognia. W 2020 r. w celu ograniczenia nielegalnego wchodzenia na teren Parku wytyczono i oznakowano ścieżkę spacerową w rejonie Łużowej Góry w miejscowości Laski. Zmieniono także przebieg niebieskiego pieszego szlaku turystycznego (Południowy Szlak Krawędziowy) w okolicach tej miejscowości. Ponadto prowadzone były działania mające na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego poprzez: m.in.: utrzymywanie obiektów małej infrastruktury turystycznej w dobrym stanie technicznym (remonty i budowa kładek na szlakach turystycznych), remonty i posadowienie tablic informacyjnych, w tym urzędowych tablic granicznych, tablic z zasadami zachowania na terenie Parku, zagospodarowywanie i utrzymywanie w dobrym stanie technicznym polan wypoczynkowych i parkingów na obrzeżach Parku wraz wytyczenie ścieżek edukacyjnych w pobliżu takich miejsc.

Główny specjalista kierujący zespołem ds. udostępniania Parku i współpracy międzynarodowej wyjaśniła również: *Poprzez odpowiednie zagospodarowanie (zagęszczenie szlaków turystycznych, polan wypoczynkowych) ruch turystyczny kierowany jest na tereny o niższej wartości przyrodniczej. Obiekty małej infrastruktury turystycznej lokalizowane są głównie w obszarach objętych ochroną krajobrazową, w mniejszym stopniu ochroną czynną. Opracowano także dokumentację projektową zagospodarowania jednego z głównych wejść do parku, znajdującego się*

w Truskawiu (urządzenie parkingu, strefy wejściowej podkreślającej rangę obszaru, na który się wchodzi - swoistej "bramy do lasu"). W ramach projektu wykonano nowe kładki na okresowo zalewanych odcinkach czarnego szlaku turystycznego i ścieżki dydaktycznej, naprawiono przepust na żółtym szlaku turystycznym dzięki czemu ruch turystyczny zostanie skanalizowany.

(akta kontroli str. 501-502)

7. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Parku, corocznie przedstawiał Radzie Naukowej Parku (dalej: Rada) sprawozdania z działalności za poprzedni rok. Rada każdorazowo pozytywnie opiniowała przedstawione sprawozdania. Ponadto wyrażała swoją opinię m.in. w zakresie funkcjonowania Parku, planowanych zadań ochronnych, skuteczności zabiegów ochronnych, prowadzonych projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, wykupu gruntów, działalności Zespołu ds. Nauki i Monitoringu, badań naukowych, gospodarki przestrzennej i współpracy z samorządami, inwestycji. Opinie, wnioski i oceny Rady były uwzględniane w działalności Parku.

(akta kontroli str. 604-640)

8. W latach 2019-2022 w Parku obowiązywały wewnętrzne regulacje związane z udzielaniem zamówień publicznych. Zostały one wprowadzone zarządzeniami Dyrektora KPN nr 42/2017⁴⁸, 23/2019⁴⁹ i nr 6/2021⁵⁰ w sprawie wprowadzenia *Instrukcji przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego dla Kampinoskiego Parku Narodowego*. Ponadto zarządzeniem 7/2018⁵¹ powołano stałą komisję przetargową, a zarządzeniem 8/2021⁵² określono stanowiska i udzielono upoważnienia dla pracowników, którzy będą prowadzili postępowania o udzielenie zamówień publicznych.

Zarządzenia te określały m.in.: zasady sprawowania nadzoru nad dokonywaniem zamówień oraz zasady postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej równowartości 30 000 Euro (zarządzenie z 2017 r. i 2019 r.) i 130 000 zł (zarządzenie z 2021 r.).

(akta kontroli str. 641-681)

Szczegółową analizą objęto dwa wybrane postępowania o udzielenie zamówień publicznych:

- pn.: „Wykonanie działań ochronnych na obszarze projektu „Kampinoskie Wydmy” w latach 2022-2023, przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego, o wartości 2 055 302,44 zł netto⁵³,
- pn.: „Wykonanie usług z zakresu ochrony ekosystemów leśnych i nieleśnych na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego w 2022 r.”, przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego, o wartości 2 910 803 zł netto⁵⁴.

Analiza zgodności postępowania pn.: „Wykonanie działań ochronnych na obszarze projektu „Kampinoskie Wydmy” w latach 2022-2023 z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych (dalej: ustawa PZP)⁵⁵, wykazała, że Park przygotował i przekazał do publikacji Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej ogłoszenia sporządzone zgodnie z wzorami standardowych formularzy, określonymi

⁴⁸ Zarządzenie z dnia 6 grudnia 2017 r.

⁴⁹ Zarządzenie z dnia 4 sierpnia 2019 r.

⁵⁰ Zarządzenie z dnia 2 lutego 2021 r.

⁵¹ Zarządzenie z dnia 2 marca 2018 r.

⁵² Zarządzenie z dnia 2 lutego 2021 r.

⁵³ Data ogłoszenia przetargu: 4 marca 2022 r.

⁵⁴ Data ogłoszenia przetargu: 17 grudnia 2021 r.

⁵⁵ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.).

w rozporządzeniu wykonawczym Komisji⁵⁶. Ogłoszenia te zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Park udokumentował również datę przekazania ogłoszenia (art. 86, art. 87 ust. 1, 87 ust. 3 ustawy PZP), zażądał środków dowodowych na potwierdzenie braku podstaw wykluczenia (art. 124 ustawy PZP), prawidłowo sporządził specyfikację istotnych warunków zamówienia (art. 134 ust. 1 ustawy PZP), prawidłowo wyznaczył termin składania ofert (art. 138 ust. 2 ustawy PZP), wybrał najkorzystniejszą ofertę na podstawie kryteriów oceny ofert określonych w dokumentach zamówienia (art. 239 ust. 1 ustawy PZP), zawarł umowę w określonym terminie (art. 264 ust. 1 i 2 ustawy PZP), terminowo przekazał do publikacji Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej ogłoszenie o udzieleniu zamówienia zawierające informację o wynikach tego postępowania (art. 265 ust. 1 ustawy PZP), rzetelnie udokumentował przebieg postępowania o udzielenie zamówienia, sporządzając w jego toku protokoły odbioru dla części zadań, które zostały zrealizowane (art. 71 ust. 1 ustawy PZP).

Analiza zgodności postępowania pn.: „Wykonanie usług z zakresu ochrony ekosystemów leśnych i nieleśnych na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego w 2022 r.” z ustawą PZP wykazała m.in., że: Park zgodnie z tą ustawą przygotował, zgodnie z wzorami standardowych formularzy, i przekazał ogłoszenia dotyczące postępowania Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej, zostały one opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Park udokumentował także datę przekazania ogłoszenia, zażądał środków dowodowych na potwierdzenie braku podstaw wykluczenia, prawidłowo sporządził specyfikację istotnych warunków zamówienia, prawidłowo wyznaczył termin składania ofert, wybrał najkorzystniejszą ofertę na podstawie kryteriów oceny ofert określonych w dokumentach zamówienia, zawarł umowę w określonym terminie, terminowo przekazał do publikacji Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej ogłoszenie o udzieleniu zamówienia zawierające informację o wynikach tego postępowania, rzetelnie udokumentował przebieg postępowania o udzielenie zamówienia, sporządzając w jego toku protokoły postępowania.

(akta kontroli str. 733-738)

Szczegółową analizą objęto również zgodność przeprowadzenia dwóch losowo wybranych postępowań, w trybie rozeznania rynku, o wartości nieprzekraczającej kwoty wskazanej w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy PZP (tj. 130 000 zł) dotyczących:

- wycinki drzew stanowiących zagrożenie dla mienia i ludzi na terenie Obrębów Ochronnych: Laski, Kampinos i Kromnów, redukcji koron i usuwania martwych konarów, pocięcia i złożenia drewna zgodnie ze wskazaniem terytorialnie właściwego konserwatora obwodu ochronnego i uprzątnięcia po zakończeniu prac, o wartości 129 600,00 zł netto ⁵⁷,
- obsługi, w tym utrzymania w czystości, porządku i dobrym stanie technicznym parkingu, polany wypoczynkowej i ścieżki dydaktycznej „Do Lipkowskiej Wody” w Lipkowie, gm. Stare Babice, o wartości 48 333,33 zł netto ⁵⁸.

Procedurę obu postępowań przeprowadzono zgodnie z *Instrukcją przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego dla KPN*. Zawarcie umowy z wykonawcami obu zadań było poprzedzone udokumentowanymi czynnościami mającymi na celu wybór najkorzystniejszej oferty.

(akta kontroli str. 739-824)

⁵⁶ Rozporządzenie (UE) 2015/1986 z dnia 11 listopada 2015 r. ustanawiającym standardowe formularze do publikacji ogłoszeń w dziedzinie zamówień publicznych i uchylającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 842/2011 (Dz. Urz. UE L 296 z 12.11.2015, str. 1, ze zm.).

⁵⁷ Umowa z wykonawcą zawarta w dniu 26 kwietnia 2022 r. oraz aneks zawarty w dniu 21 września 2022 r.

⁵⁸ Umowa z wykonawcą zawarta w dniu 4 października 2022 r.

Na dzień podpisywania umów, zawieranych w ramach objętych szczegółową analizą postępowań o udzielenie zamówień publicznych, KPN miał zabezpieczone w planach finansowych środki na realizację tych zadań.

(akta kontroli str. 825-837)

9. W KPN prowadzono działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne związane z ochroną przyrody Parku. Działalność edukacyjna Parku realizowana była przez Zespół ds. Nauki i Monitoringu Przyrody oraz przez dwie placówki: Centrum Edukacji w Izabelinie i Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny im. Jadwigi i Romana Kobendzów w Granicy. Nieudostępniiony dla zwiedzających ze względów sanitarnych, Ośrodek Hodowli Żubrów im. Prezydenta RP Ignacego Mościckiego w Smardzewicach realizował zajęcia edukacyjne poza ośrodkiem. Zajęcia takie, z uwagi na prowadzony remont placówki, realizowano również w Centrum Edukacji. Działalność edukacyjna KPN realizowana była także w oparciu o terenową infrastrukturę edukacyjną. Organizowane były warsztaty dla nauczycieli, prelekcje i spotkania w szkołach, przedszkolach, domach kultury i innych instytucjach użyteczności publicznej oraz na imprezach plenerowych.

W latach 2019-2022 z programów edukacyjnych wszystkich ośrodków skorzystało łącznie 396 613 osób, w tym 296 851 osób skorzystało z oferty internetowej, tj.: w 2019 r. – 54 810 osób, w 2020 r. – 115 834 osoby, w tym 106 328 osób z oferty internetowej, w 2021 r. – 109 119 osób, w tym 94 063 osoby z oferty internetowej, w 2022 r. – 116 850 osób, w tym 96 460 osób z oferty internetowej. We wskazanych latach ośrodki odwiedziło łącznie 79 471 osób, w tym: 37 138 osób w 2019 r., 6887 osób w 2020 r., w kolejnych latach odpowiednio 15 056 i 20 390 osób. W wydarzeniach organizowanych w ośrodkach w ciągu czterech lat objętych kontrolą uczestniczyło łącznie 19 680 osób, w tym w poszczególnych latach odpowiednio: 1000, 180, 8406 i 10 094 osób. W prowadzonych poza ośrodkami działaniach edukacyjnych w latach 2019 – 2022 wzięło udział łącznie 36 057 osób, w tym: 16 672 osoby w 2019 r., 2439 w 2020 r., 6650 w 2021 r. i 10 296 w 2022 r.

(akta kontroli str. 843-931)

W ramach prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych podejmowano współpracę m.in. z wydawnictwami lokalnych czasopism oraz mediami ogólnopolskimi (np. rozgłośnie radiowe, telewizja publiczna) oraz w ramach prowadzonych projektów finansowanych ze środków unijnych. Wraz z realizacją poszczególnych projektów wydano: m.in. broszury („Łużowa Góra”, „Kampinoskie Wydmy”, Kampinoski Park Narodowy”), a także publikacje tematyczne („Chrząszcze”, „Motyle”, „Nietoperze”) i przewodniki po KPN. Park jest również partnerem merytorycznym wielu wydawnictw zewnętrznych (m.in.: „Wodne Opowieści”, „Kampinoski Park Narodowy – zagadki i rebusy”, książeczka dla dzieci „Mały łoś”). Park informował o swojej działalności na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych (Facebook, Instagram). Na stronie internetowej umieszczono wersję elektroniczną kwartalnika dla dzieci i młodzieży „Łoszak”, foldery, broszury i archiwalne numery czasopisma „Puszcza Kampinoska”. Promocji, służyły również inne materiały związane z Parkiem, w tym. m.in.: puzzle, kubki, torby, kredki i notesy.

(akta kontroli str. 932-934)

10. Wśród utrudnień i przeszkód w realizacji zadań związanych z ochroną przyrody i udostępnianiem obszaru Parku, Dyrektor wskazał na problemy związane z:

- presją urbanizacyjną na Park oraz jego strefę ochronną,
- brakiem, na dużych obszarach Parku, uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- możliwością realizacji inwestycji na tzw. „warunkach zabudowy”, co przyczyniało się do rozwoju zabudowy mogącej szkodzić przyrodzie Parku,

- brakiem stałego, corocznego finansowania wykupów nieruchomości (prowadzonych przez KPN od 1975 r.) i związanym z tym oczekiwaniem nawet kilkuset osób na wykup oraz niezadowolenie z powodu opóźniania się tego procesu,
- brakiem jednoznacznego stanowiska prawnego co do możliwości prowadzenia przez Park zamian i wymian gruntów,
- funkcjonowaniem w strukturze Parku Ośrodka Hodowli Żubrów w Smardzewicach (woj. łódzkie). Zdaniem Dyrektora, z uwagi na zadania i wyzwania związane z ochroną zasobów Puszczy Kampinoskiej obiekt ten powinien być wyłączony z zarządzania przez Park,
- brakiem środków finansowych na budowę lub remonty osad służbowych Parku (leśnictw),
- zmianami klimatycznymi powodującymi systematyczne obniżanie się poziomu wód podziemnych i osłabienie drzewostanów.

(akta kontroli str. 946)

11. W okresie objętym kontrolą na obszarze Parku prowadzono monitoring dotyczący gatunków i siedlisk przyrodniczych zgodnie z zapisami zawartymi w obowiązujących zadaniach ochronnych. Monitoring oparty był również na corocznie sporządzanych planach (z wyjątkiem roku 2020 r., wówczas plan nie został sporządzony z powodu epidemii Covid) i obejmował łącznie 69 gatunków i siedlisk⁵⁹. W większości przypadków wyniki monitoringu wskazywały na poprawę lub brak zmian w zachowaniu stanu siedliska lub populacji gatunku. W przypadku dwóch gatunków ptaków (lelka i mewy śmieszki) wyniki monitoringu wskazały na pogorszenie stanu populacji. W przypadku lelka z powodu sukcesji na wrzosowiskach i murawach. W związku z tym, w zadaniach ochronnych na kolejny rok zaplanowano działanie polegające na poszerzaniu śródleśnych muraw i wrzosowisk. W przypadku mewy śmieszki na pogorszenie się stanu populacji wpłynęła ptasia grypa.

W czterech przypadkach (bielistki siwej, torfowca, leńca bezpodkwiatowego oraz sasanki otwartej) monitoring został przeprowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, o którym mowa w art. 23 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska⁶⁰.

W ramach prowadzonego przez Park monitoringu analizie poddawano również skuteczność prowadzonych zabiegów ochronnych. W tym celu prowadzono monitoring m.in.: roślin restytuowanych, roślin szczególnej troski i wskazanych w II Załączniku Dyrektywy siedliskowej⁶¹ oraz roślin inwazyjnych, ssaków i innych

⁵⁹ Gatunki roślin i zwierząt poddane monitoringowi: Bąk zwyczajny, bocian czarny i biały, trzmiełojad, bielik, błotniak stawowy i łąkowy, orlik krzykliwy, myszółw zwyczajny, pustułka, kobuz, kropiatka, derkacz, żuraw, mewa śmieszka, sóweczka, puszczyk, włochatka, lelek, dudek, dzięcioł czarny, zielony i średni, dzięciołek, zielonka, krogulec, jastrząb, mucholówka mała, zalotka większa, modraszek arion, modraszek telejus, czerwończyk nieparek, przepłatk aurinia, kreślinek nizinny, zgniotek cynobrowy, nietoperze, bóbr europejski, wilk szary, wydra europejska, ryś eurazjatycki, starodub łąkowy, dzwonecznik wonny.

Siedliska: Wydmy śródłądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*), Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio Callunion*, *Calluno-Arctostaphylon*), Ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*), Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Gallio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi*, *Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne, Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe, Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*), Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum*) i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*.

⁶⁰ Dz. U z 2023 r. poz. 824, ze zm.

⁶¹ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. UE L 206 z 22.07.1992, str. 7, ze zm.). Jej celem jest wsparcie działań na rzecz zachowania bioróżnorodności w Unii Europejskiej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikich gatunków flory i fauny. Ma ona również na celu ustanowienie sieci „Natura 2000”, która jest największą na świecie siecią ekologiczną.

zwierząt przy wykorzystaniu foto pułapek, wód podziemnych i powierzchniowych. Prowadzono również coroczną lustrację zamierania drzew przy szlakach i drogach w celu utrzymania bezpieczeństwa osób i mienia oraz badania monitoringowe w ramach realizowanych projektów, w tym: bezkręgowców, roślinności, ptaków, ryb i nietoperzy w ramach projektu pn.: „Kampinoskie Bagna II”.

W 2021 roku, pomimo wymogu określonego w art. 31 uoop (w brzmieniu obowiązującym do 16 października 2023 r.⁶²) nie przekazano Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska (GDOŚ) oceny realizacji ochrony obszaru Natura 2000 *Puszcza Kampinowska* w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 958-962, 1246-1268)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzedłożeniu przez Dyrektora Parku, w wymaganym terminie, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska oceny realizacji ochrony obszaru Natura 2000 *Puszcza Kampinowska* w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, zawierającej informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także wyniki monitorowania i nadzoru tych działań. Stosownie do art. 31 uoop (w brzmieniu obowiązującym do 16 października 2023 r.), sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 sporządza i przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, co trzy lata w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, ocenę realizacji ochrony obszaru Natura 2000. Przedmiotowa ocena dla tego obszaru powinna zostać przekazana w 2021 r. Dyrektor wyjaśnił: (...) *Sprawozdanie w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków za okres 2019-2021* (...) przekazano GDOŚ pismem DEn-070/18/23/as z dnia 6 października 2023 r.

W związku z przedłożeniem GDOŚ stosownej oceny oraz ze względu na zmianę obowiązującego stanu prawnego, NIK odstępuje od formułowania wniosku dotyczącego stwierdzonej nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 942, 1248-1265)

OCENA CZĄSTKOWA

Powierzchnia Parku była zgodna z danymi zawartymi w CRFOP, jednak przebieg granic nieznacznie różnił się od tych danych. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Parku prawidłowo i rzetelnie realizował działania ochronne wynikające z planu ochrony, podejmował czynności mające na celu zwalczanie i rozprzestrzenianie się gatunków obcych oraz współpracował z Radą Naukową Parku. Obszar KPN był udostępniany na zasadach określonych w zadaniach ochronnych i zarządzeniach Dyrektora Parku, a Straż Parku realizowała zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem wykroczeń w zakresie ochrony przyrody. Prawidłowo przeprowadzono postępowania o udzielenie zamówień publicznych dotyczące inwestycji

Natura 2000 obejmuje specjalne obszary ochrony wyznaczone przez kraje UE zgodnie z niniejszą dyrektywą. Natura 2000 obejmuje też specjalne obszary ochrony sklasyfikowane zgodnie z dyrektywą ptasią (dyrektywa 2009/147/WE). Załącznik II do dyrektywy zawiera wykaz gatunków roślin i zwierząt specjalnych obszarów ochrony, dla których ochrony konieczne jest wyznaczenie specjalnych obszarów ochrony.

⁶² Obecnie art. 31 uoop, po zmianie wprowadzonej art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1890), otrzymał brzmienie: Regionalny dyrektor ochrony środowiska sporządza i przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, nie rzadziej niż co 6 lat, ocenę realizacji celów ochrony obszarów Natura 2000 zawierającą w szczególności informacje dotyczące stanu ochrony przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000, podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000, a także ocenę aktualności planu zadań ochronnych.

realizowanych przez Park oraz właściwie prowadzono działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne. Prowadzono również monitoring dotyczący gatunków i siedlisk, ale w wymaganym terminie nie przekazano GDOŚ oceny podejmowanych działań ochronnych, wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 *Puszcza Kampinoska*, a także wyniku monitorowania i nadzoru tych działań w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków.

IV. Uwagi i wnioski

Wniosek W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia wniosek o rzetelne sporządzenie projektów zarządzeń w sprawie zadań ochronnych dla Parku przedkładanych ministrowi właściwemu ds. środowiska.

Uwagi NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, listopada 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Wicedyrektor
Krzysztof Wilkosz

Kontroler
Monika Górniak-Napora
Starszy inspektor kp.

.....
podpis

.....
podpis